

การส่งเสริมการทำประมงน้ำจืดแก่ประชาชนในชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลช่องกุ่ม จังหวัดสระแก้ว

นับตั้งแต่มีการสร้างอ่างเก็บน้ำพระปรังขึ้น ในพื้นที่ตำบลช่องกุ่ม ในปี 2542 ได้ก่อให้เกิดแหล่งทำประมงน้ำจืดขนาดใหญ่ในพื้นที่ของอ่างเก็บน้ำ แต่ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความเคยชินกับการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร จึงไม่มีความชำนาญในการทำประมง ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำได้อย่างเต็มที่ แต่ได้มีประชากรจากพื้นที่อื่น คือจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์ ได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่มีจำนวนประมาณ 30 ครัวเรือน และเข้ามาประกอบอาชีพทำประมงน้ำจืด แต่ก่อให้เกิดปัญหาแกชุมชน ทั้งในเรื่องปัญหาการจัดการเรื่องความสะอาด, ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังมีการจับสัตว์น้ำในปริมาณมากโดยไม่คำนึงถึงฤดูกาล ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน และอาจจะนำสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ และผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ในภายหลัง

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: วัฒนานคร

จังหวัด: สระแก้ว

ประชากร: 5,619 คน

พื้นที่: 197 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต. ช่องกุ่มได้จัดให้มีโครงการ "การส่งเสริมการทำประมงน้ำจืดแก่ประชาชนในชุมชน" โดยได้ออกข้อบังคับตำบล ซึ่งกำหนดให้การทำประมงน้ำจืดเหนืออ่างเก็บน้ำพระปรัง เป็นอาชีพที่สงวนไว้ สำหรับประชาชนในตำบลช่องกุ่มเท่านั้น และผลักดันให้ผู้ที่ยอพยพเข้ามาประกอบอาชีพประมงในชุมชนออกไปจากพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มประชาชนและจัดตั้งเป็นสหกรณ์แปปลาของกุ่ม เพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพประมงของประชาชน และเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- 1.มอบหมายให้ปลัด อบต. สืบหาจำนวนประชากรต่างถิ่นที่ได้อพยพเข้ามาทำประมงน้ำจืด ในตำบลช่องกุ่ม บริเวณอ่างเก็บน้ำพระปรัง ซึ่งพบว่ามีจำนวนประมาณ 30 ครัวเรือน หรือประมาณ 150 คน ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณรอบๆอ่างเก็บน้ำ และจะทำประมงโดยเรือเล็กออกไปทอดแหและอวน
- 2.ผลักดันให้ประชากรต่างถิ่นที่ได้อพยพเข้ามาทำประมงน้ำจืดในตำบลช่องกุ่ม ออกไปจากพื้นที่ โดยมอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่พร้อมด้วยสมาชิกสภา อบต. ทั้ง 9 หมู่บ้าน ไปพบกับตัวแทนของประชากรต่างถิ่น เพื่อทำความเข้าใจว่าการอพยพเข้ามาสร้างที่อาศัยในพื้นที่สาธารณะรอบๆอ่างเก็บน้ำพระปรังนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการเข้ามาอยู่ในชุมชนอย่างถาวรในชุมชนนั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายปกครองท้องถิ่นที่ต้องแจ้งย้ายที่อยู่ต่อนายทะเบียน และมีเจ้าบ้านหลังที่จะย้ายเข้ามาให้การรับรอง ซึ่งหากไม่ดำเนินการให้ถูกต้องแล้วทางเจ้าหน้าที่คงต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งตัวแทนประชากรต่างถิ่นก็ได้ยอมรับแต่ได้ขอเวลาในการดำเนินการเตรียมการเพื่อการอพยพ ประมาณ 3 เดือน จนในที่สุดประชากรต่างถิ่นทั้งหมดได้ยินยอมย้ายออกจากพื้นที่ทั้งหมด
- 3.จัดทำร่างข้อบังคับตำบลช่องกุ่ม เรื่องการทำประมงอ่างเก็บน้ำเขื่อนพระปรังตำบลช่องกุ่ม พ.ศ. 2546 ซึ่งมีเนื้อหาที่กำหนดให้การทำประมงน้ำจืดเหนืออ่างเก็บน้ำพระปรัง เป็นอาชีพที่สงวนไว้สำหรับประชาชนในตำบลช่องกุ่ม ที่ได้รับใบอนุญาตจากประธานคณะกรรมการ อบต. ช่องกุ่ม เท่านั้น โดยผู้ที่ฝ่าฝืนข้อบังคับจะถูกลงโทษโดยการปรับครั้งละ 500 บาท

4.สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์แปรรูปปลาตามลของกลุ่ม โดยได้ทำการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการกระจายเสียงตามสาย ซึ่งในช่วงเริ่มต้นมีประชาชนเข้ามารวมกลุ่มกันประมาณ 30 คน สมาชิกแต่ละคนจะชำระค่าสมาชิกจำนวน 100 บาท โดยสมาชิกได้จัดประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการบริหารสหกรณ์

5.จัดสร้างเพิงไม้ขนาดประมาณ 4X6 เมตร บริเวณริมอ่างเก็บน้ำ เพื่อเป็นที่ทำการสหกรณ์แปรรูปปลา และจุดพักชาวประมงในชุมชน พร้อมทั้งจัดสร้างถนนลูกรังขนาดกว้าง 6 เมตร เป็นระยะทางรวม 1.5 กิโลเมตร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการขนส่งสัตว์น้ำ และเพื่อความสวยงามแก่ทัศนียภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำ

5.สมาชิกสหกรณ์ที่จับสัตว์น้ำได้ในแต่ละวัน จะนำสัตว์น้ำที่จับได้มาจำหน่ายผ่านสหกรณ์แปรรูปปลา ซึ่งในแต่ละวันจะสามารถจำหน่ายสัตว์น้ำได้ประมาณ 2,000 กิโลกรัม และสหกรณ์จะหักค่าใช้จ่ายจากสมาชิกเพื่อเป็นเงินทุนดำเนินการในอัตรา 2 บาท ต่อน้ำหนักสัตว์น้ำ 1 กิโลกรัม

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

- งบประมาณของ อบต. ในปี 2545 เป็นเงินจำนวน 400,00 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างถนนลูกรังรอบอ่างเก็บน้ำ
- 1.เงินค่าหุ้นจากสมาชิก 60 คน ในอัตราหุ้นละ 100 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ

- 1.อาคารที่ทำการสหกรณ์ซึ่งเป็นเพิงไม้ขนาดประมาณ 4X6 เมตร
- 2.เครื่องชั่งน้ำหนัก จำนวน 2 เครื่อง
- 3.ถังแช่ปลาด้วยน้ำแข็งทำด้วยโลหะขนาด 1X2X1 เมตร จำนวน 3 ถัง

บุคลากร

- 1.เจ้าหน้าที่ อบต. ทำหน้าที่สำรวจจำนวนประชากรต่างถิ่นที่ได้อพยพเข้ามาทำประมงน้ำจืด ในตำบลของกุ่ม จำนวน 1 คน
- 2.เจ้าหน้าที่ประจำสหกรณ์แปรรูปปลา จำนวน 2 คน
- 3.สมาชิกสหกรณ์แปรรูปปลา จำนวน 60 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน 2545	-จัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาการทำประมงน้ำจืดในชุมชน ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรมีมาตรการสงวนการทำประมงในอ่างเก็บน้ำพระปรองไว้อำเภอคนในท้องถิ่นเท่านั้น และควรมีการรวมตัวกันเพื่อสนับสนุนการทำประมงของชาวบ้าน และเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง	-นายก อบต.
ธันวาคม 2545	-เจ้าหน้าที่ออกสำรวจจำนวนประชากรต่างถิ่นที่ได้อพยพเข้ามาทำประมงน้ำจืด ในตำบลของกุ่มบริเวณอ่างเก็บน้ำพระปรอง -มอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่พร้อมด้วยสมาชิกสภา อบต. ทั้ง 9 หมู่บ้าน ไปพบกับตัวแทนของประชากรต่างถิ่น เพื่อเจรจาและทำความเข้าใจ	-ปลัด อบต. -นายก อบต./สมาชิกสภา อบต.

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
มกราคม 2546	- จัดทำและประกาศใช้ร่างข้อบังคับตำบลของกุ่ม เรื่องการทำประมง อ่างเก็บน้ำเขื่อนพระพรหม ตำบล ของกุ่ม พ.ศ. 2546 และประชาสัมพันธ์ รายละเอียดของข้อบังคับดังกล่าวให้ทราบโดยทั่ว กัน ด้วยการติดประกาศที่ทำการ อบต. และแจ้ง ข่าวผ่านเสียงตามสาย - เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนที่ประกอบอาชีพทำ ประมงน้ำจืด รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งสหกรณ์แปปลา ของกุ่ม	- ประธานสภา อบต./ นายก อบต. - ปลัด อบต.
กุมภาพันธ์ 2546	- ประชากรต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำประมงในชุมชน บางส่วนเริ่มอพยพ ออกจากชุมชน - ก่อสร้างอาคารที่ทำการสหกรณ์แปปลา พร้อมทั้ง จัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับอาคารที่ ทำการสหกรณ์	- ปลัด อบต. - ปลัด อบต./ ผู้บริหาร สหกรณ์
มีนาคม 2546	- จัดประชุมสมาชิกสหกรณ์แปปลา เพื่อคัดเลือก ผู้บริหาร และชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก ถึง เรื่องรายละเอียดการทำงานของสหกรณ์ - สหกรณ์แปปลาของกุ่ม เปิดดำเนินการในการรับซื้อ ปลาจากสมาชิก เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคน กลาง รวมถึงการให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ แก่ชาวประมงในชุมชน - ประชากรต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาทำประมงในชุมชน ได้อพยพออกไปจากชุมชน ทั้งหมด	- ผู้บริหารสหกรณ์ - ผู้บริหารสหกรณ์ - ปลัด อบต.

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการการทำประมงน้ำจืดไม่มากนัก เนื่องจากไม่มีความ
ชำนาญในการจับสัตว์น้ำทำให้ จับสัตว์น้ำได้น้อย นอกจากนี้ยังถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาเนื่องจาก
ต่างคนต่างจำหน่ายสัตว์น้ำที่จับได้โดยไม่มีการรวมกลุ่มกัน
2. มีประชากรจากพื้นที่อื่นอพยพเข้ามาทำประมงน้ำจืดในชุมชน และก่อให้เกิดปัญหาทั้งในเรื่องปัญหา
การจัดการเรื่องความสะอาด ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการจับสัตว์น้ำในปริมาณ
มากโดยไม่คำนึงถึงฤดูกาล

หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนในชุมชนได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสหกรณ์แปปลาของกุ่ม เพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพ
ประมงของประชาชน และเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง โดยมีสมาชิกจำนวน...คน และ
สมาชิกมีความชำนาญในการจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น และสามารถจำหน่ายสัตว์น้ำได้ในราคาสูงขึ้น ทำให้มี
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงขึ้นกว่าเดิม
2. มีการประกาศใช้ข้อบังคับตำบลของกุ่มเพื่อสงวนการประกอบอาชีพประมงน้ำจืดเหนืออ่างเก็บน้ำ
พระพรหมไว้สำหรับประชาชนในชุมชน

3. มีการผลักดันให้ประชากรต่างถิ่นที่ได้อพยพเข้ามาทำประมงน้ำจืดในตำบลช่องกุ่ม ออกไปจากพื้นที่ โดยวิธีมอบหมายให้ตัวแทนชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านพร้อมด้วยสมาชิกสภา อบต. ทั้ง 9 หมู่บ้าน ไปชี้แจงและทำความเข้าใจว่าการอพยพเข้ามาสร้างที่อาศัยในพื้นที่สาธารณะรอบๆ อ่างเก็บน้ำพระปรกนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสามารถผลักดันให้ประชาชนต่างถิ่นออกไปนอกพื้นที่ได้จำนวน 30 ครัวเรือน หรือประมาณ 150 คน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
- ในช่วงเริ่มต้นโครงการมีประชาชนเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์แปปลาฯ ไม่มากนักเพราะไม่แน่ใจว่าการรวมกลุ่มกันจะมีทำให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกอย่างแท้จริง	- ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง โดยชี้ให้เห็นว่าชาวประมงที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นมากเพียงใด เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการดำเนินการของสหกรณ์มากยิ่งขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จของโครงการนี้เกิดขึ้นจาก ความร่วมมือของของประชาชนในชุมชนที่มีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนร่วมกัน รวมถึงความตั้งใจจริงของผู้บริหารที่มุ่งมั่นจะแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ร่วมกันของของประชาชนในชุมชน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้จะมีอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต เนื่องจากชาวประมงในชุมชนส่วนใหญ่ได้ยอมรับและเห็นความสำคัญและเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหกรณ์ทำให้มีจำนวนสมาชิกถึง 60 คน และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ก็มีผลกำไรที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

โครงการนี้สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นได้ โดยสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่จะต้องมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาทรัพยากรของชุมชน และจะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังจึงจะทำให้โครงการในลักษณะนี้ประสบความสำเร็จ

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายกิจดิ ศรีนพรัตน์
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลช่องกุ่ม
ที่อยู่ : หมู่ 1 ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
โทรศัพท์ : (01) 1922372

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 1 ตำบลช่องกุ่ม อำเภอดมณานคร จังหวัดสระแก้ว 27160
ขนาดพื้นที่	197 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	3,405,753.49 บาท (ปีงบประมาณ 2545)
งบประมาณรายได้	4,314,064.38 บาท (ปีงบประมาณ 2545)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	7 คน ทั้งหมด 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 3 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	5,635 คน
จำนวนครัวเรือน	1,120 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	20,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ของตำบลช่องกุ่มส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเป็นเขต ป่าสงวน ซึ่งกินอาณาบริเวณ 73% ของพื้นที่ทั้งหมด และเป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำพระปรัง เดิมประชากรส่วน ใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร เช่น ทำไร่มัน สำปะหลัง ไร่อ้อยเป็นต้น ต่อมาเมื่อการก่อสร้าง อ่างเก็บน้ำพระปรังแล้วเสร็จในปี 2542 ประชาชนได้ หันมาประกอบอาชีพทำประมงน้ำจืดในบริเวณเขื่อน มากยิ่งขึ้น โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ มาจากจังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์ จึงมีวัฒนธรรม พื้นบ้านแบบอีสาน เช่น การละเล่นเพลงโคราช เป็นต้น